

Indywidualny lub kolektywny charakter prawa do posiadania i noszenia broni w świetle Drugiej Poprawki – analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych Ameryki

Paula Weronika Kapica

Doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk
ORCID: 0000-0002-9451-0962, e-mail: weronikakapica91@gmail.com

I. Wstęp

Jednym z najbardziej kontrowersyjnych tematów¹, o którym dyskutuje się obecnie w Stanach Zjednoczonych Ameryki, jest kwestia dostępu do broni palnej oraz posiadania jej przez jednostki, przede wszystkim w celu samoobrony w związku z dużą przestępczością². Problem jest bardzo poważny, ponieważ na terenie USA codziennie dochodzi do strzelaniny, liczba takich incydentów jest znaczna, a każdego roku dziesiątki tysięcy osób umierają wskutek przemocy popełnionej z użyciem broni palnej³.

Podstawą prawną uprawnienia do posiadania broni palnej w Stanach Zjednoczonych jest Druga Poprawka do Konstytucji Stanów Zjednoczonych, która brzmi

¹ P. Czeczot, *Druga poprawka do konstytucji USA: próba wykładni*, Białostockie Studia Prawnicze 2019, vol. 24, nr 4, <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/8720> (dostęp: 18.01.2021), s. 268.

² D.B. Kopel, *The Samurai, the Mountie, and the Cowboy. Should America Adopt the Gun Controls of Other Democracies?*, Prometheus Books, Nowy Jork 1992, s. 376, 383, 392.

³ Por. wyniki przedstawione przez Giffords Law Center, zgodnie z którymi codziennie średnio umiera 100 osób, a rocznie 38 000 na skutek przemocy z użyciem broni, <https://giffords.org/gun-violence-statistics/> (dostęp: 29.12.2020).

następująco: „a well regulated militia being necessary to the security of a freestate, the right of the people to keep and bear arms shall not be infringed”⁴. Polskie tłumaczenie tego przepisu⁵,⁶ mogłoby brzmieć następująco: „dobrze zorganizowana milicja jest niezbędna dla bezpieczeństwa wolnego państwa; prawo ludzi do posiadania i noszenia broni nie może być naruszone”⁷,⁸. Warto zauważyć, że powyższe prawo zostało zagwarantowane nie tylko na poziomie federalnym, ale też stanowym, bo aż czterdzieści cztery stany mają podobne regulacje w swoich konstytucjach⁹.

W kontekście powyższego przepisu konstytucyjnego kluczowe pytanie (jak też wątpliwości) pojawia się w odniesieniu do zasięgu i adresatów prawa przyznanego Drugą Poprawką¹⁰. Czy regulacja ta przewiduje i gwarantuje indywidualne czy zbiorowe prawo do posiadania i noszenia broni palnej w kontekście milicji, o której mowa w samym przepisie? W niniejszej publikacji, biorąc pod uwagę ograniczone ramy opracowania, spróbuję udzielić odpowiedzi na powyższe pytanie jedynie w oparciu o analizę orzecznictwa Sądu Najwyższego Stanów

⁴ Druga Poprawka do Konstytucji Stanów Zjednoczonych, https://www.senate.gov/civics/constitution_item/constitution.htm (dostęp 29.12.2020).

⁵ Tłumaczenie na język polski może mieć jedynie charakter pomocniczy i nie oddaje w pełni znaczenia przepisu. W polskim tłumaczeniu zdania oddzielone są średnikiem, w oryginalnym brzmieniu używa się przecinka; szerzej o znaczeniu przecinka zob. D. Baron, *Guns and Grammar: the Linguistics of the Second Amendment*, Law and Society Annual Conference Denver, 30.06.2009 r., <http://faculty.las.illinois.edu/debaron/essays/guns.pdf> (dostęp: 16.01.2021).

⁶ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni w II Poprawce do Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki – ujęcie oryginalistyczne*, De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności 2017, nr 2(3), https://desecuritate.uph.edu.pl/images/De_Securitate_NUMER_6-1_2_2017.pdf (dostęp: 10.01.2021).

⁷ Tłumaczenie zaproponował Łukasz Bartosik, por. Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne każdego człowieka – systemowe ujęcie II Poprawki do Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki w amerykańskim systemie prawa*, Zeszyt Studencki Kół Naukowych Wydziału Prawa i Administracji UAM 2017, numer specjalny, s. 9–23, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-2b05b2b3-8781-4fb0-a34f-2212c65f7382> (dostęp: 10.01.2021).

⁸ Inne tłumaczenie zaproponował P. Laidler: „Ponieważ dobrze zorganizowana milicja jest potrzebna z uwagi na bezpieczeństwo wolnego państwa, dlatego nie wolno ograniczać praw ludności do posiadania i noszenia broni” (por. P. Laidler, *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki. Przewodnik*, Łódź 2007, s. 117) albo A. Pułło: „Nie wolno ograniczać praw ludu do posiadania i noszenia broni, gdyż bezpieczeństwo wolnego stanu wymaga dobrze wyszkolonej milicji” (por. A. Pułło, *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Warszawa 2002, s. 55).

⁹ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 12.

¹⁰ Innymi tematami, które podlegają dyskusjom i interpretacji, są między innymi: rodzaj broni chroniony Drugą Poprawką, możliwość ograniczania tego prawa poprzez wprowadzenie np. obowiązku uzyskania pozwolenia na broń, noszenie broni palnej w miejscach publicznych, sposób noszenia broni. Por. Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni w II Poprawce...*, s. 28.

Zjednoczonych¹¹, które stanowi jedno z podstawowych źródeł wykładni amerykańskiej ustawy zasadniczej¹².

II. Analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego do czasu wyroku w sprawie *Heller* (2008)

W doktrynie prawa amerykańskiego do dnia dzisiejszego panuje silny spór o to, jakie prawo do posiadania broni (indywidualne czy kolektywne¹³) chronione jest ustawą zasadniczą¹⁴. Po jednej stronie sporu są zwolennicy ograniczania prawa dostępu do broni, którzy twierdzą, że do lat dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku nie było wątpliwości, że Druga Poprawka ma na celu ochronę stanów oraz prawa tworzenia milicji stanowych¹⁵ i ich ochrony przed rządem federalnym¹⁶, a tym samym nie reguluje posiadania broni w celach prywatnych¹⁷ (tzw. model prawa stanowego – *State's Right theory, collective right theory*)¹⁸. Po drugiej stronie stanowisko

¹¹ Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych jest organem federalnym, należy jednak pamiętać o istnieniu sądów stanowych, w tym stanowych sądów najwyższych. Szerzej na temat Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych Ameryki zob. P. Laidler, *Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych Ameryki: od prawa do polityki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011, s. 45–53.

¹² D. Stolicki, *Executive review. Kontrola konstytucyjności prawa przez władzę wykonawczą w Stanach Zjednoczonych*, Krakowska Oficyna Naukowa TEKST, Kraków 2013, s. 141.

¹³ Należy mieć na uwadze, że są to dwa najbardziej popularne i dyskutowane nurty w doktrynie, co nie wyklucza istnienia innych teorii, które ze względu na ograniczone ramy publikacji nie zostaną bliżej przedstawione.

¹⁴ Szerzej na temat dwóch głównych nurtów w doktrynie zob. P. Czeczot, *Druga poprawka...*, s. 270–277.

¹⁵ W czasach kolonialnych celem milicji było pełnienie funkcji podobnych do współczesnej policji, a mianowicie ochrona przed najeźdźcami, sprawowanie nadzoru nad przestępczością i doraźne działania militarne. Zob. Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 10. Szerzej o historii powstania milicji zob. A. Gruszczyk, J. Rokicki, *Amerykańska Gwardia Narodowa jako służba cywilno-militarna*, Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka 2007, nr 3, s. 151–167, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-e0e32271-1f22-4bb6-8dd4-8235941b4d47> (dostęp: 15.01.2021).

¹⁶ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 10.

¹⁷ L. Epstein, D.T. Konig, *The Strange Story of the Second Amendment in the Federal Courts, and Why It Matters*, Washington University Journal of Law & Policy 2019, vol. 60, https://openscholarship.wustl.edu/law_journal_law_policy/vol60/iss1/11/ (dostęp: 10.01.2021), s. 148.

¹⁸ Por. G.H. Reynolds, D.B. Kates, *The Second Amendment and States' Rights: A Thought Experiment*, William and Mary Law Review 1995, vol. 36, nr 1, <https://scholarship.law.wm.edu/wmlr/vol36/iss5/4> (dostęp: 6.01.2021), s. 1737; C.T. Bogus, *The Hidden History of the Second Amendment*, U.C. Davis Law Review 1998, vol. 31, https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/31/2/Articles/DavisVol31No2_Bogus.pdf (dostęp: 10.01.2021), s. 309.

zajęli orędownicy jak najszerzego prawa dostępu do broni palnej, według których Druga Poprawka gwarantuje Amerykanom indywidualne prawo do posiadania i noszenia broni palnej (tj. model indywidualny, model standardowy – *Standard Model, individualist right theory*)¹⁹.

W większości orzeczeń Sądu Najwyższego^{20, 21} temat Drugiej Poprawki poruszany był jedynie w *dicta*, czyli niewiążącej części orzeczenia²². Pierwsze wyroki pojawiły się niedługo po powstaniu Stanów Zjednoczonych, jeszcze przed wojną secesyjną. Orzeczeniem, w którym po raz pierwszy wspomniano Drugą Poprawkę, była sprawa *Houston v. Moore*²³, w której w zdaniu odrębnym (*dissenting opinion*)²⁴ sędzieja Joseph Story uznał prawo przyznane tym przepisem za prawo indywidualne²⁵. W słynnym²⁶ orzeczeniu *Dred Scott v. Sanford*²⁷ sędzieja Roger B. Taney przyznał, że czarni obywatele mieliby takie same prawa, w tym prawo do posiadania broni, prawo wolności słowa, prawo do zgromadzeń, jak biali²⁸, gdyby nie fakt, że

¹⁹ Por. np. D.B. Kates, *A Modern Historiography of the Second Amendment*, UCLA Law Review 2009, vol. 56, s. 1211–1232, <https://www.uclalawreview.org/pdf/56-5-5.pdf> (dostęp: 9.01.2021); G.H. Reynolds, *A Critical Guide to the Second Amendment*, Tennessee Law Review 1995, vol. 62, s. 461–511, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=960788 (dostęp: 9.01.2021); R.E. Barnett, *Was the Right to Keep and Bear Arms Conditioned on Service in an Organized Militia?*, Texas Law Review 2004, vol. 83, s. 237–277 (recenzja pracy H.R. Uviller, W.G. Merkel, *The Militia and the Right to Arms, or, How the Second Amendment Fell Silent*, 2002), <https://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1858&context=facpub> (dostęp: 9.01.2021).

²⁰ Por. D.B. Kopel, *The Supreme Court's Thirty-Five Other Gun Cases: What the Supreme Court Has Said About the Second Amendment*, Saint Louis University Public Law Review 1999, vol. 18, nr 1, s. 98–185, <http://davekopel.org/2A/LawRev/35FinalPartOne.htm> (dostęp: 18.01.2021).

²¹ Zdaniem autorki orzeczeń zajmujących się Drugą Poprawką było stosunkowo niewiele, biorąc pod uwagę ponad dwustuletnią historię przepisu oraz kontrowersje, jakie budzi on u opinii publicznej oraz w doktrynie. Fakt, że Sąd Najwyższy nie często zajmował się tematem Drugiej Poprawki, może świadczyć o tym, że w doktrynie prawa i w opinii sędziów nie jest to temat kontrowersyjny, szerzej o tym w dalszej części publikacji.

²² M. Balcerzak, *Zagadnienie precedensu w prawie międzynarodowym praw człowieka*, Dom Organizatora, Toruń 2008, s. 42.

²³ *Houston v. Moore*, 8 U.S. 1 (1820).

²⁴ Zdanie odrębne jest typową opinią sporządzoną przez jednego lub kilku sędziów, którzy nie zgadzają się z większościową opinią sądu, zob. G. Maroń, *Oryginalizm Antonina Scalii jako teoria wykładni prawa*, Przegląd Prawa Konstytucyjnego 2010, nr 4, <https://marszalek.com.pl/przegladprawakonstytucyjnego/ppk4/02.pdf> (dostęp: 12.01.2021), s. 24.

²⁵ *Ibidem*, s. 48–76.

²⁶ Orzeczenie jest słynne, ale w sposób niechlubny, bo sąd orzekł, że Konstytucja nie przewiduje obywatelstwa dla czarnych mieszkańców Stanów Zjednoczonych.

²⁷ *Dred Scott v. Sanford*, 60 U.S. (19 How.) 393 (1857).

²⁸ *Ibidem*, s. 417.

nie mają prawa do obywatelstwa. Tym samym sędzia uznał, że prawo do posiadania i noszenia broni palnej jest prawem amerykańskiego obywatela²⁹. Zdecydowanie najważniejszym orzeczeniem z okresu zaraz po powstaniu państwa była sprawa *United States v. Cruikshank*³⁰, w której Sąd Najwyższy po raz pierwszy zajął się interpretacją Drugiej Poprawki *sensu stricto* i uznał, że prawo do posiadania i noszenia broni istniało przed uchwaleniem Konstytucji, a tym samym jest prawem naturalnym³¹. Akt oskarżenia w *Cruikshank* dotyczył między innymi częściowo zakonspirowanej organizacji Ku Klux Klan, która dążyła do pozbawienia wykonywania przez czarnych mieszkańców ich praw obywatelskich (*civil rights*), w tym noszenia broni palnej w celach zgodnych z prawem. Sąd Najwyższy orzekł, że w związku z tym, że prawo do posiadania i noszenia broni istniało niezależnie od Konstytucji, a Druga Poprawka gwarantowała jedynie, że prawo to nie może być naruszane przez Kongres, rząd federalny nie miał uprawnienia, by karać naruszenia prawa do noszenia broni palnej przez jednostki, a obywatele w takiej sytuacji powinni „szukać swojej ochrony przeciwko jakimkolwiek naruszeniom przez współobywateli ich prawa do posiadania i noszenia broni u policji stanowej”³². Orzeczenie *Cruikshank* zostało potwierdzone w sprawie *Presser v. Illinois*³³, gdzie Sąd Najwyższy stwierdził, że stany nie mają prawa naruszać federalnego prawa do posiadania i noszenia broni: „Stany nie mogą, nawet pozostawiając kwestionowany przepis konstytucji poza dyskusją, zabronić ludziom posiadania i noszenia broni, tak by pozbawić Stany Zjednoczone ich prawowitego źródła utrzymania bezpieczeństwa publicznego oraz uniemożliwić ludziom wykonywanie ich obowiązku wobec rządu centralnego”³⁴. Ten wyrok był pierwszą oznaką, że w przyszłości Druga Poprawka może być stosowana wobec stanów poprzez zastosowanie Czternastej Poprawki do Konstytucji USA³⁵, a tym samym stany nie mają prawa zabronić jednostkom posiadania i noszenia broni³⁶.

²⁹ *Ibidem*, s. 450.

³⁰ *United States v. Cruikshank*, 92 U.S. 542 (1876).

³¹ *Ibidem*, s. 553.

³² *Ibidem*.

³³ *Presser v. Illinois*, 116 U.S. 252 (1886); tłumaczenie własne.

³⁴ *Ibidem*, s. 265; tłumaczenie własne.

³⁵ Czternasta Poprawka do Konstytucji dotyczy praw gwarantowanych oraz obywatelskich. Istotny fragment tego przepisu mówi, że „żaden stan nie będzie stanowił ani wymuszał posłuszeństwa dla jakiegokolwiek prawa, które by w jakikolwiek sposób ograniczało przywileje i swobody obywateli Stanów Zjednoczonych” (tłumaczenie zob. P. Laidler, *Konstytucja...*, s. 142) i służy stosowaniu praw przyznanych Kartą Praw (Bill of Rights), czyli pierwszymi dziesięcioma poprawkami do Konstytucji Stanów Zjednoczonych do stanów, a przez obywateli rozumie się osoby urodzone lub naturalizowane na terytorium Stanów Zjednoczonych.

³⁶ Por. orzeczenia: *Twining v. State*, 211 U.S. 78 (1908), *Maxwell v. Dow*, 176 U.S. 581 (1900), w których Sąd Najwyższy jeszcze nie uznał, by Druga Poprawka mogła być stosowana do stanów. W sprawie *Miller v. Texas*, 153 U.S. 535 (1894), w której powód kwestionował ustawę

Ustawa, na podstawie której pozwany został oskarżony, nie zabraniała podmiotom posiadania i noszenia broni, ale zabraniała „ludziom gromadzić się w ramach organizacji militarnych lub paradować z bronią w miastach i miejscowościach, o ile nie jest to dozwolone prawem”³⁷. Sąd skonkludował, że kwestionowana regulacja tym samym nie naruszała prawa do posiadania i noszenia broni palnej. W związku z tym, że sąd orzekł, że prawo do posiadania broni nie zostało naruszone przez ustawę z Illinois, która zabraniała jedynie ćwiczeń paramilitarnych przez osoby uzbrojone, Sąd Najwyższy nie musiał udzielić odpowiedzi na pytanie, czy prawo stanowe naruszyło Drugą Poprawkę.

Orzeczenia wydane na przełomie dziewiętnastego i dwudziestego wieku potwierdzają zarysowującą się linię orzeczniczą, że Druga Poprawka chroni indywidualne prawo jednostek³⁸. Na przykład orzeczenia *Trono v. United States*³⁹ oraz *Kepner v. United States*⁴⁰, które dotyczyły terytorium Filipin i kwestii, dlaczego prawo do posiadania broni – tak samo jak prawo do bycia ławnikiem – nie zostało przyznane na zamorskim terytorium zajęтым, nasuwają wniosek, że zarówno prawo do posiadania broni, jak i prawo do bycia ławnikiem mogły być uznawane za prawa przyznane jednostce⁴¹. Podobne podejście do prawa gwarantowanego Drugą Poprawką zdominowało dużą część orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych w dwudziestym wieku, między innymi *Duncan v. Louisiana*⁴², w którym sędzia Hugo Black przyznał, że prawo do posiadania broni jest jednym z „praw osobistych przyznanych i zagwarantowanych przez pierwsze osiem poprawek”⁴³, oraz że prawo z Drugiej

---

z Teksasu dotyczącą noszenia broni jako naruszającą Drugą, Czwartą oraz Czternastą Poprawkę, powtarzając *Cruikshank* oraz *Presser*, Sąd Najwyższy stwierdził, że Druga i Czwarta Poprawka same w sobie nie ograniczały działań stanów. Sąd odrzucił rozpatrzenie twierdzeń Millera w związku z tym, że sąd nie może rozpatrywać zarzutów niepodniesionych w odpowiednim czasie zgodnie z prawem procesowym (a miało to miejsce w omawianej sprawie), a tym samym zamiast odrzucić możliwość zastosowania Drugiej i Czwartej Poprawki do stanów poprzez wykorzystanie Czternastej Poprawki, jedynie odrzucił decydowanie o twierdzeniu powoda w związku z uchybieniem formalnym. Sąd pozostawił otwartą możliwość, że prawo do posiadania i noszenia broni może mieć zastosowanie do stanów poprzez Czternastą Poprawkę (zob. dalej wyjaśnienia).

³⁷ *Presser*, s. 253; tłumaczenie własne.

³⁸ Por. orzeczenie *Robertson v. Baldwin* 165 U.S. 275 (1897), w którym sąd rozważył przypadki ograniczania praw przyznanych Kartą Praw, oraz *Logan v. United States*, 144 U.S. 263 (1892), powołujące się na sprawę *Cruikshank*, stwierdzającego, że prawo do zgromadzeń oraz prawo do broni są identyczne i są prawami indywidualnymi istniejącymi już przed Konstytucją, chronionymi przez nią przed ingerencją ze strony rządu, ale nie prywatnych obywateli.

³⁹ *Trono v. United States*, 199 U.S. 521 (1905).

⁴⁰ *Kepner v. United States*, 195 U.S. 100 (1904).

⁴¹ D.B. Kopel, *The Supreme...*, s. 22.

⁴² *Duncan v. Louisiana*, 391 U.S. 145 (1968).

⁴³ *Ibidem*, s. 166.

Poprawki jest jednym z praw osobistych, które Czternasta Poprawka chroni poprzez ograniczenie działań stanów⁴⁴. Innymi orzeczeniami potwierdzającymi indywidualny charakter prawa chronionego Drugą Poprawką były: *Konigsberg v. State Bar of California*⁴⁵, *Poe v. Ullman*⁴⁶, *Knapp v. Schweitzer*⁴⁷, *Johnson v. Eisentrager*⁴⁸ oraz *Adamson v. California*⁴⁹.

Mimo linii orzeczniczej przyjętej w powyższych sprawach, orzeczeniem, które na kilkadziesiąt lat spowodowało zmianę rozumienia Drugiej Poprawki – od gwarantującej prawo indywidualne (jak przedstawiono wyżej) do rozumienia kolektywnego, a zarazem jednym z najistotniejszych i najczęściej cytowanych w literaturze tematu – było orzeczenie *United States v. Miller*⁵⁰, które dotyczyło oskarżenia dwóch mężczyzn o nielegalny transport niezarejestrowanej broni z Oklahomy do Arkansas z naruszeniem ustawy National Firearms Act⁵¹. Główny fragment orzeczenia, istotny dla interpretacji Drugiej Poprawki, brzmi następująco: „Wobec braku dowodów wskazujących na to, że posiadanie lub używanie «broni strzeleckiej o długości mniejszej niż osiemnaście cali» w tym czasie ma jakiś rozsądny związek z zachowaniem skuteczności dobrze zorganizowanej milicji, nie możemy powiedzieć, że Druga Poprawka gwarantuje prawo do zachowania i noszenia takiego sprzętu. Z pewnością nie ma pewności, że broń ta jest jakkolwiek częścią zwykłego sprzętu wojskowego lub że jej użycie mogłoby przyczynić się do wspólnej obrony. *Aymette v. State 2 Humphreys* (Tenn.) 154, 158”⁵².

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Konigsberg v. State Bar of California*, 366 U.S. 36 (1961).

⁴⁶ *Poe v. Ullman*, 367 U.S. 497 (1961), w tym orzeczeniu sędzia Harlan uznał, że Druga Poprawka chroni indywidualne prawo Amerykanów do posiadania broni palnej.

⁴⁷ *Knapp v. Schweitzer*, 357 U.S. 371 (1958), orzeczenie dotyczyło Piątej Poprawki do Konstytucji USA, która brzmi następująco: „Nikogo nie wolno zmuszać, by odpowiadał za zbrodnie lub przestępstwa hańbiące inaczej niż na wniosek Wielkiej Ławy Przysięgłych, z wyjątkiem takich spraw, które powstały w czasie służby w siłach lądowych i morskich oraz w milicji, gdy była ona powołana do służby czynnej w czasie wojny lub w okresie zagrożenia ładu publicznego. Nikt też nie będzie za to samo przestępstwo podlegał dwukrotnemu narażeniu na wyrok zagrażający jego życiu lub ciału; ani też nie wolno będzie w żadnej sprawie kryminalnej zmuszać go, by składał zeznania przeciwko samemu sobie; nikt nie będzie pozbawiony życia, wolności lub mienia inaczej niż w drodze prawnie właściwej; żadna też własność prywatna nie będzie brana na użytek publiczny bez sprawiedliwej kompensaty” (tłumaczenie zob. P. Laidler, *Konstytucja...*, s. 122).

⁴⁸ *Johnson v. Eisentrager*, 339 U.S. 763 (1950).

⁴⁹ *Adamson v. California*, 332 U.S. 46 (1947).

⁵⁰ *United States v. Miller*, 307 U.S. 174 (1939).

⁵¹ Ustawa nałożyła podatek na niektóre typy śmiertelnej broni, nakazała rejestrację broni, zakazała międzystanowego transportu niezarejestrowanej broni.

⁵² *United States v. Miller*, 307 U.S. 174 (1939), s. 178; tłumaczenie własne.

Nie jest w pełni jasne, czy z powyższego fragmentu można wywnioskować, że sędzia James McReynolds⁵³ popiera model standardowy czy model prawa stanowego. Również zacytowane w orzeczeniu wyroki przedstawiają sprzeczny obraz (część z nich uznawała prawo indywidualne, inne zaś prawo kolektywne). Jednak fragment mówiący, że „w oczywistym celu zapewnienia kontynuacji i umożliwienia skuteczności działania milicji stanowej złożono deklarację i gwarancję Drugiej Poprawki. Należy ją interpretować i stosować, mając na względzie ten cel”⁵⁴, spowodował, że wiele sądów oraz teoretyków uznało, że prawo chronione Drugą Poprawką jest prawem kolektywnym powiązanim z istnieniem milicji. Jak zauważył Ł. Bartosik, orzeczenie dotyczyło jedynie konkretnego rodzaju broni, a więc nie ma podstaw, by twierdzić, że Druga Poprawka co do zasady nie chroni prawa indywidualnego, wystarczy znaleźć broń, która „z obiektywnego punktu widzenia mogłaby znaleźć standardowe zastosowanie przez milicję”⁵⁵. Mimo to w następnych latach, aż do kolejnego przełomowego orzeczenia Sądu Najwyższego w sprawie *Heller*, wielu sędziów federalnych i stanowych w sądach niższych instancji opierało swoje rozstrzygnięcia na orzeczeniu *Miller*⁵⁶.

Orzeczeniem, które jest w pełni zgodne z modelem prawa stanowego (w przeciwieństwie do niejednoznacznego orzeczenia *Miller*) jest *Lewis v. United States*⁵⁷, wydane w 1966 roku, stwierdzające, że prawo do broni na pewno nie jest aż tak podstawowe, by było chronione przez klauzulę właściwości prawa z Czternastej Poprawki (*due process of law clause*)^{58, 59}. Wyrok ten został oparty na trzech orzeczeniach Sądu Apelacyjnego (*United States v. Three Winchester 30-30 Caliber Lever*

⁵³ Uznawany za jednego z najgorszych sędziów Sądu Najwyższego dwudziestego wieku L. Epstein, D.T. Konig, *The Strange...*, s. 154).

⁵⁴ *United States v. Miller*, 307 U.S. 174 (1939); tłumaczenie własne.

⁵⁵ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 19.

⁵⁶ Według badań przeprowadzonych przez L. Epsteina oraz D.T. Koniga 90% sędziów (128 głosów) w orzeczeniach sprzed roku 2000 przyjmowało rozumowanie z orzeczenia *Miller* (L. Epstein, D.T. Konig, *The Strange...*, s. 155).

⁵⁷ *Lewis v. United States*, 385 U.S. 206 (1966).

⁵⁸ „(...) żadnemu też stanowi nie wolno pozbawić jakiegokolwiek osoby życia, wolności lub własności inaczej niż w drodze prawnie właściwej” (tłumaczenie zob. P. Laidler, *Konstytucja...*, s. 142) (brzmienie oryginalne: „(...) nor shall any State deprive any person of life, liberty, or property, without due process of law”).

⁵⁹ Tłumaczenie klauzuli *due process of law* jako klauzuli właściwości prawa zaproponował P. Laidler, szerzej na ten temat zob. P. Laidler, *Proceduralna i materialna właściwość prawa: XIV Poprawka i jej rola w rozwoju amerykańskiego konstytucjonalizmu* [w:] A. Zięba (red.), *Konstytucjonalizm w państwach anglosaskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013, s. 411–430.

*Action Carbines*⁶⁰, *United States v. Johnson*⁶¹, *Cody v. United States*⁶²), które nie były za prawem indywidualnym, lecz przemawiały za prawem ludzi do posiadania broni w celach militarnych. Najprawdopodobniej gdyby orzeczenie *Lewis* było ostatnim słowem Sądu Najwyższego w sprawie prawa do posiadania broni palnej, mocno zachwiałoby to i podważyło model standardowy. Podobnie w zdaniu odrębnym w orzeczeniu *Adams v. Williams*⁶³ sędzia William O. Douglas jasno opowiedział się przeciwko indywidualnemu prawu.

W drugiej połowie dwudziestego wieku zapadło wiele orzeczeń Sądu Najwyższego, które opierały się na wyrokach uznających indywidualne prawo do posiadania broni, w tym na słowach sędziego Johna Marshalla Harlana z orzeczenia *Poe v. Ullman*, na przykład orzeczenie *Moore v. East Cleveland*⁶⁴, zdanie odrębne sędziego Johna Paula Stevensa w *Albright v. Oliver*⁶⁵ oraz *Planned Parenthood v. Casey*⁶⁶. W orzeczeniu *Spencer v. Kemna*⁶⁷ sędzia Stevens wspomniał o utracie prawa do broni⁶⁸, z czego można byłoby wnioskować, że jeżeli ktoś utracił prawo, to pierwotnie je posiadał. W *Muscarello v. United States*⁶⁹ sędzia Ruth Bader Ginsburg w zdaniu odrębnym przeanalizowała znaczenie sformułowania *keep and bear arms*, a szczególnie słowa *bear*. Jej zdaniem posiadać broń to posiadać broń w zwyczajny sposób, a nie w kontekście militarnym⁷⁰. W wyroku *Printz v. United States*⁷¹ ważne było zdanie zbieżne (*concurring opinion*)⁷² sędziego Clarence Thomasa, w którym zrównał Drugą Poprawkę z pierwszą, uznając je za tak samo ważne, odwołując się do słów sędziego Josepha Story'ego, który uważał prawo do posiadania broni za „fundament wolności republiki” (*as the palladium of the liberties of a republic*)⁷³. A orzeczenie

⁶⁰ *United States v. Three Winchester 30-30 Caliber Lever Action Carbines*, 504 F.2d 1288 (7th Cir. 1974).

⁶¹ *United States v. Johnson*, 497 F.2d 548 (4th Cir. 1974).

⁶² *Cody v. United States*, 460 F.2d 34 (8th Cir. 1972), odmowa przyjęcia *certiorari*, 409 U.S. 1010 (1972).

⁶³ *Adams v. Williams*, 407 U.S. 143 (1972).

⁶⁴ *Moore v. City of East Cleveland*, 431 U.S. 494 (1977).

⁶⁵ *Albright v. Oliver*, 510 U.S. 266 (1994).

⁶⁶ *Planned Parenthood v. Casey*, 505 U.S. 833 (1992).

⁶⁷ *Spencer v. Kemna*, 523 U.S. 1 (1998).

⁶⁸ *Ibidem*, s. 22.

⁶⁹ *Muscarello v. United States*, 524 U.S. 125 (1998).

⁷⁰ *Ibidem*, s. 143.

⁷¹ *Printz v. United States*, 521 U.S. 898 (1997).

⁷² *Concurring opinion* to opinia wyrażona w sądzie wyższej instancji przez sędziego lub sędziów zgadzających się z rozstrzygnięciem większościowym, lecz niepodzielających argumentacji i bazujących na innym rozumowaniu i analizie (por. G. Maroń, *Oryginalizm...*, s. 24).

⁷³ *Ibidem*, s. 939.

dotyczące prawa konstytucyjnego i imigracyjnego⁷⁴ *United States v. Verdugo-Urquidez*⁷⁵ wyłożyło znaczenie pojęcia *the people* w Drugiej Poprawce jako „klasy/grupy ludzi, którzy są częścią społeczności krajowej lub którzy w inny sposób rozwinęli wystarczające związki z tym państwem, by być uznawani za część tej społeczności”⁷⁶. Sąd jednogłośnie orzekł, że termin „ludzie” w Drugiej Poprawce miał takie samo znaczenia jak w preambule Konstytucji, Pierwszej, Czwartej oraz Dziewiątej Poprawce⁷⁷, tj. „ludzie” oznacza co najmniej wszystkich obywateli oraz cudzoziemców legalnie przebywających w Stanach Zjednoczonych⁷⁸.

Na podstawie powyższej analizy orzecznictwa wydanego do końca dwudziestego wieku wydaje się, że model prawa stanowego „(1) miał słabo bijące źródło na początku dwudziestego wieku; (2) zaczął zyskiwać na popularności w połowie wieku ze względów politycznych (przede wszystkim potrzeby utrzymania ograniczeń wynikających z National Firearms Act w odniesieniu do broni maszynowej i broni pokrewnej⁷⁹), a nie prawne lub historyczne; (3) zyskał powszechną akceptację w niższych sądach federalnych w latach 60. ubiegłego wieku, a następnie jako środek utrzymania w mocy ustaw o broni palnej w ogóle”⁸⁰.

III. Przełomowe orzeczenie *District of Columbia v. Heller*

Najważniejszym orzeczeniem w historii Drugiej Poprawki jest *District of Columbia v. Heller*⁸¹ stwierdzające, że zakaz posiadania broni krótkiej (pistoletów) wprowadzony przez Dystrykt Kolumbii⁸² naruszał prawo do posiadania i noszenia broni

⁷⁴ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 20.

⁷⁵ *United States v. Verdugo-Urquidez*, 494 U.S. 259 (1990).

⁷⁶ *Ibidem*, s. 265; tłumaczenie własne.

⁷⁷ Dziewiąta Poprawka do Konstytucji USA: „Wyszczególnienie niektórych praw w konstytucji nie może służyć za podstawę takiej interpretacji, która by przeczyła istnieniu lub uszczuplała inne prawa, które naród zachowuje dla siebie” (tłumaczenie zob. P. Laidler, *Konstytucja...*, s. 132).

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ Ustawa National Firearms Act wprowadziła znaczące ograniczenia w zakresie posiadania, transportowania czy sprzedaży broni maszynowej, urządzeń destrukcyjnych (*destructive device*), strzelb krótkolufowych (*short-barreled shotgun*) oraz karabinów krótkolufowych (*short-barreled rifle*).

⁸⁰ D.T. Hardy, *The Rise and Demise of the Collective Right Interpretation of the Second Amendment*, *Cleveland State Law Review* 2011, vol. 59, <https://engagedscholarship.csuohio.edu/clevstlrev/vol59/iss3/4> (dostęp: 29.12.2020), s. 342; tłumaczenie własne.

⁸¹ *District of Columbia v. Heller*, 554 U.S. 570 (2008).

⁸² Kwestionowana ustawa dotyczyła Dystryktu Kolumbii, który podlega jurysdykcji kongresu federalnego, a więc orzeczenie dotyczyło relacji pomiędzy rządem federalnym a obywatelami, zob. Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 21.

palnej. W tej sprawie Sąd Najwyższy po raz pierwszy bezpośrednio i kompleksowo zajął się kwestią, czy Druga Poprawka gwarantuje niezwiązane z milicją prawo indywidualne w celu samoobrony⁸³. Sąd posłużył się wykładnią oryginalistyczną (*originalism*) tekstów prawnych⁸⁴, rozwiniętą w latach siedemdziesiątych dwudziestego wieku, która miała na celu znalezienie znaczenia poszczególnych postanowień Konstytucji w intencji lub zamiarze osób ją tworzących (tzw. Ojców Założycieli Stanów Zjednoczonych)^{85, 86}. Sędzia Antonin Scalia uważał, że konstytucja amerykańska została napisana „tak, by była zrozumiała dla wyborców, jej wyrazy i zwroty zostały użyte w ich zwykłym znaczeniu”⁸⁷.

W Dystrykcie Kolumbii w latach siedemdziesiątych dwudziestego wieku wprowadzono ustawę o kontroli broni palnej (*Firearms Control Regulations Act*), która przewidywała liczne ograniczenia związane z posiadaniem i przechowywaniem broni palnej, na przykład brak możliwości posiadania niezarejestrowanej broni oraz zakaz rejestracji nowej broni krótkiej (pistoletów) na terenie Dystryktu. Ponadto broń posiadana legalnie mogła być przechowywana w domach jedynie pod warunkiem, że jest rozładowana oraz zabezpieczona. W 2003 roku w Sądzie Rejonowym dla Dystryktu Kolumbii (*U.S. States District for the District of Columbia*) w imieniu sześciu powodów (co istotne, żaden z nich nie miał powiązań z organizacjami wojskowymi lub milicyjnymi) złożono pozew kwestionujący lokalne prawo⁸⁸. Sąd

⁸³ J.L. Malcolm, *The Supreme Court and the Uses of History: District of Columbia v. Heller*, UCLA Law Review 2009, vol. 56, wyd. 5, <https://www.uclalawreview.org/the-supreme-court-and-the-uses-of-history-district-of-columbia-v-heller/> (dostęp: 29.12.2020), s. 1379.

⁸⁴ Choć A. Scalia uważał siebie przede wszystkim za tekstualistę (zob. W. Engelking, *Oryginalizm Antonina Scalii i 'verfassung' Carla Schmitta. Dwa spojrzenia na rolę pierwotnej decyzji w prawie*, Zeszyty Prawnicze 2020, t. 20, nr 2, <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/zp/article/view/6879/6192> (dostęp: 10.01.2021), s. 33.

⁸⁵ Warto odnotować, że wykładnia oryginalistyczna (która nie jestem nurtem jednorodnym) ma wielu przeciwników i krytyków, o czym w dalszej części publikacji. Przeciwnikami oryginalistów są zwolennicy doktryny „żyjącej Konstytucji” (*living Consitution*), którzy postulują uaktualnianie tekstu w ramach zmieniającej się rzeczywistości, por. Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni w II Poprawce...*, s. 31; *idem*, *Geneza i rola milicji obywatelskich a prawo do posiadania i noszenia broni a amerykańskim systemie prawa konstytucyjnego (1607–1791) – studium z historii prawa* [w:] Ł. Bartosik, M. Tomczak (red.), *Ostoja wolnej republiki czy relikw przeszłości? Prawo do posiadania broni w perspektywie interdyscyplinarnej*, Wydawnictwo Naukowe ArchaeGraph, Poznań–Łódź 2018, s. 17–30, <https://trybun.org.pl/wp-content/uploads/2020/01/Prawo-do-posiadania-broni.pdf> (dostęp: 11.01.2021).

⁸⁶ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni w II Poprawce...*, s. 30.

⁸⁷ A. Scalia, *A Matter of Interpretation. Federal Courts and the Law*, Princeton 1997, s. 22–24 (tłumaczenie – zob. W. Engelking, *Oryginalizm...*, s. 33).

⁸⁸ B. Wiśniewski, *Dostęp do broni, prawo czy przywilej?* [w:] M. Jabłoński (red.), *Identyfikacja granic wolności i praw jednostki. Prawnoporównawcza analiza tożsamego przypadku pod kątem praktyki stosowania prawa amerykańskiego i polskiego*, E-Wydawnictwo. Prawnicza

pierwszej instancji oddalił powództwo⁸⁹, uznając je za bezzasadne, bo Druga Poprawka nie chroni indywidualnego prawa do noszenia broni palnej niezwiązanej ze służbą wojskową oraz „ponieważ żaden z powodów nie przyznał się do członkostwa w milicji, powodom nie przysługują żadne realne roszczenia na podstawie Drugiej Poprawki”⁹⁰. Powodowie odwołali się od wydanego orzeczenia do Sądu Apelacyjnego Stanów Zjednoczonych dla Dystryktu Kolumbii (*U.S. Court of Appeals for the District of Columbia Circuit*), który odrzucił wyrok sądu okręgowego i zniósł zakaz posiadania broni krótkiej⁹¹, uznając, że „Drugą Poprawką chroni indywidualne prawo do posiadania i noszenia broni”, a zaskarżone regulacje są niekonstytucyjne, bo „stanowią one całkowity zakaz legalnego używania broni palnej do samoobrony”⁹². Sąd Apelacyjny stwierdził w oparciu o analizę historyczną, że posiadanie broni przez jednostki nie jest uzależnione od służby w milicji oraz że pistolety są najpopularniejszą formą broni palnej używanej w celach samoobrony⁹³. W następstwie Dystrykt Kolumbii odwołał się do Sądu Najwyższego USA o rozpatrzenie sprawy, a Sąd Najwyższy przyznał *writ of certiorari*⁹⁴. Zdanie większościowe (*majority opinion*) zostało przedstawione przez sędziego Scalię. Natomiast sędziowie John Paul Stevens i Stephen Breyer przedstawili dwie opinie odrębne (*dissenting opinion*).

Opinia większościowa sędziego Scalii

Sędzia Scalia przyznał drugiemu zdaniu Drugiej Poprawki (*operative clause*)⁹⁵ cechę nadrzędności i esencjonalności, zaś zdanie pierwsze (*prefatory clause*)⁹⁶ określił jako podrzędne i wyłącznie wprowadzające. Według sędziego Scalii między oboma zdaniem zachodzi logiczny związek i część pierwsza oznajmia cel, ale w żaden sposób nie ogranicza lub nie poszerza zakresu zdania nadrzędnego⁹⁷. Podkreślił, że nie jest

i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytecie Wrocławskiego, Wrocław 2016, s. 305, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/79781> (dostęp: 16.01.2021).

⁸⁹ Postępowanie przed sądem pierwszej instancji *Parker v. District of Columbia*, 311 F. Supp. 2d 103 (D.D.C. 2004).

⁹⁰ *Parker*, s. 109.

⁹¹ Postępowanie przed sądem drugiej instancji *Parker v. District of Columbia*, 478 F.3d 370 (D.C. Cir. 2007).

⁹² *Parker v. District of Columbia*, 478 F.3d 370, s. 401.

⁹³ B. Wiśniewski, *Dostęp...*, s. 307.

⁹⁴ W USA *certiorari* (po łacinie oznacza „wyjaśnienie”) oznacza procedurę rewizji orzeczeń sądów niższej instancji przez sądy wyższej instancji oraz rodzaj pisma, decyzji wydawanej przez sąd wyższej instancji zgadzającej się na rozpoznanie wydanego wyrok (por. P. Laidler, *Sąd Najwyższy...*, s. 47).

⁹⁵ „Prawo ludzi do posiadania i noszenia broni nie może być naruszone”.

⁹⁶ „Dobrze zorganizowana milicja jest niezbędna dla bezpieczeństwa wolnego państwa”.

⁹⁷ *Heller*, s. 577–578.

istotne, która część przepisu będzie analizowana w pierwszej kolejności, ponieważ „prawo do posiadania i noszenia broni palnej przekracza cel efektywnej milicji”⁹⁸. Zaznaczył, że zdanie podrzędne „nie sugeruje, że utrzymanie milicji było jedyny powodem, dla którego Amerykanie cenili to stare prawo; większość z nich bez wątplenia uważała je za ważniejsze dla samoobrony i łowiectwa”⁹⁹, a samoobrona była „centralnym składnikiem tego prawa”¹⁰⁰.

Scalia w swojej opinii szczegółowo przeanalizował każdą frazę przepisu. Według niego sformułowanie „prawo przysługujące ludziom” (*right of the people*) odnosi się do praw indywidualnych, a nie kolektywnych lub takich, które mogą być wykonywane jedynie w pewnej organizacji¹⁰¹. W kwestii znaczenia „posiadać i nosić broń” (*keep and bear arms*) zauważył, że rozumienie pojęcia „broń” nie uległo zmianie od XVIII wieku i nie oznacza jedynie broni, która miała zastosowanie wojskowe¹⁰². Jego zdaniem „najbardziej naturalne” rozumienie sformułowania *keep arms* w Drugiej Poprawce oznacza „mieć/posiadać broń”¹⁰³, a słowo *bear* oznacza noszenie broni w celu ofensywnej lub defensywnej akcji, ale nie ma konotacji z uczestnictwem w zorganizowanej grupie milicyjnej lub militarnej¹⁰⁴. W kwestii znaczenia pojęcia „dobrze zorganizowana milicja” (*well regulated militia*) Scalia uważał, że jest to coś, co już istnieje w naturze, a Kongres jej nie tworzy, ale jedynie organizuje (zgodnie z artykułem I Konstytucji), a przymiotnik „dobrze zorganizowana” (*well regulated*) odnosi się do odpowiedniej dyscypliny i treningu¹⁰⁵. Pojęcie „bezpieczeństwo wolnego państwa” (*the security of a free State*) ma zastosowanie do wolnego państwa, a nie poszczególnych stanów¹⁰⁶. Zdaniem Scalii zastosowanie milicji jest wielorakie, ma ona odpierać inwazje i powstania, sprawia, że wojsko staje się zbędne oraz zapewnia ochronę przed tyranią (ale nie należy utożsamiać milicji z obecną Gwardią Narodową¹⁰⁷)¹⁰⁸. Zdanie pierwsze

⁹⁸ *Ibidem*, s. 579, przypis 4.

⁹⁹ *Ibidem*, s. 599.

¹⁰⁰ *Ibidem*.

¹⁰¹ *Ibidem*, s. 579.

¹⁰² *Ibidem*, s. 581–582.

¹⁰³ *Ibidem*, s. 582–583.

¹⁰⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁵ *Ibidem*, s. 596.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

¹⁰⁷ W Stanach Zjednoczonych występują dwa rodzaje Gwardii Narodowej: jeden to Gwardia Narodowa Stanów Zjednoczonych, która jest częścią rezerwowych sił zbrojnych USA (nie jest armią zawodową, ale też nie można jej uznać za ochotniczą milicję), a druga to Gwardia Narodowa Stanu, która zorganizowana jest w poszczególnych stanach i terytoriach amerykańskich, por. A. Gruszczyk, J. Rokicki, *Amerykańska...*, s. 152, 163.

¹⁰⁸ B. Wiśniewski, *Dostęp...*, s. 308.

Drugiej Poprawki oznajmia, dlaczego prawo to zostało skodyfikowane, to jest aby zapobiec wyeliminowaniu milicji¹⁰⁹.

W swoich rozważaniach Scalia doszedł do wniosku, że wszystkie elementy (słowa) Drugiej Poprawki łącznie „gwarantują indywidualne prawo do posiadania i noszenia broni”¹¹⁰. Potwierdza to również historyczne tło Drugiej Poprawki. Jego zdaniem zawsze było jasne, że Druga Poprawka, podobnie jak Poprawki Pierwsza i Czwarta, skodyfikowała już istniejące prawo (*pre-existing right*)¹¹¹, co zostało potwierdzone w orzeczeniu *Cruikshank*¹¹². Prawo do posiadania broni wywodzone jest z angielskiej Karty Praw¹¹³ z roku 1689, w której zawarto stwierdzenie, że „poddani będący protestantami mogą mieć broń do obrony dostosowaną do ich warunków i w granicach dozwolonych przez prawo”^{114, 115}. Scalia poszukiwał też potwierdzenia dla swojej interpretacji w innych źródłach prawa, na przykład w niektórych konstytucjach stanowych, które przewidywały prawo indywidualne (por. konstytucje Pensylwanii oraz Vermont)¹¹⁶, oraz w orzecznictwie wydanym przed wojną domową¹¹⁷.

Co istotne, sędzia Scalia podkreślił, że prawo chronione Drugą Poprawką nie jest prawem nieograniczonym. Odnosi się to do osób, które mogą posiadać broń (np. chorych psychicznie, karanych za ciężkie przestępstwa (*felons*))¹¹⁸, miejsc, w których wolno ją nosić (np. budynki administracji publicznej, szkoły), rodzaju broni, która jest chroniona Konstytucją (tutaj sędzia Scalia posłużył się wykładnią dynamiczną i orzekł, że dozwolona jest broń, która jest w powszechnym użytku w danym czasie w Stanach Zjednoczonych¹¹⁹). Zdaniem Scalii z przepisu można wywnioskować zakaz posiadania broni „niebezpiecznej i nietypowej” (*dangerous*

¹⁰⁹ *Ibidem*, s. 597–598.

¹¹⁰ *Ibidem*, s. 592.

¹¹¹ *Ibidem*.

¹¹² *Ibidem*.

¹¹³ Angielska Karta Praw z 1689 r., http://avalon.law.yale.edu/17th_century/england.asp (dostęp: 29.12.2020).

¹¹⁴ *Ibidem*; tłumaczenie własne.

¹¹⁵ Por. Ł. Bartosik, *Geneza...*, s. 22; P.J. Charles, *Armed in America. A History of Gun Rights from Colonial Militias to Concealed Carry*, Prometheus Books, Nowy Jork 2018, s. 44–45.

¹¹⁶ *Heller*, s. 601–603.

¹¹⁷ Na przykład w sprawie *Johnson v. Tompkins* (13 F. Cas. 840 (CC PA. 1833)) sędzia Baldwin cytował Drugą Poprawkę oraz jej odpowiednik w Konstytucji Pensylwanii, wskazując, że każdy obywatel „ma prawo nosić broń w obronie swojej własności lub osoby oraz używać jej w chwili zagrożenia z taką siłą, mocą, lub w takiej liczbie, jaka jest niezbędna dla ochrony lub bezpieczeństwa” [tłum. własne] oraz orzeczenie *Nunn v. State* (1 Ga. 243, 251 (1846)), które mówiło o „naturalnym prawie do samoobrony” i w którym po raz pierwszy w historii Stanów Zjednoczonych doszło do uchylenia regulacji dotyczących broni, uznanych za niekonstytucyjne na podstawie Drugiej Poprawki.

¹¹⁸ *Ibidem*, s. 626.

¹¹⁹ B. Wiśniewski, *Dostęp...*, s. 309.

and unusual)¹²⁰. Orzeczenie zawiera też listę „prawdopodobnie zgodnych z prawem środków regulacyjnych” (*presumptively lawful regulatory measures*), która nie jest katalogiem zamkniętym, i znalazły się na niej następujące regulacje: (i) zakaz noszenia broni ukrytej (*concealed carry*), (ii) długotrwały¹²¹ zakaz posiadania broni palnej przez przestępców i osoby chore psychicznie, (iii) przepisy zakazujące noszenia broni palnej w miejscach wrażliwych, takich jak budynki szkolne i rządowe, (iv) ustawy nakładające warunki i kwalifikacje w zakresie komercyjnej sprzedaży broni, (v) przepisy zakazujące noszenia broni niebezpiecznej i nietypowej, (v) ustawy o bezpieczeństwie pożarowym oraz przepisy regulujące przechowywanie broni palnej w celu zapobiegania wypadkom¹²².

Zdanie odrębne sędziego Johna Paula Stevensa

Sędzia Stevens w swoim zdaniu odrębnym, w odróżnieniu od sędziego Scalii, który rozłożył przepis konstytucyjny na części pierwsze, zauważył, że nie ma podziału na dwie części przepisu – jest jedna Druga Poprawka i nie można zakładać, że jakiegokolwiek postanowienie w Konstytucji ma nie wywoływać efektu¹²³. W odróżnieniu od Scalii, Stevens uważał, że prawo przysługujące ludziom (*the right of people*) w Druhej Poprawce różni się od tego przewidzianego pierwszą i czwartą, bo przyznane jest tylko odpowiedzialnym obywatelom przestrzegającym prawa¹²⁴. Uważał, że sformułowanie „noszenie broni” w sposób naturalny przywodzi kontekst militarny, chyba że byłoby ono rozszerzone o odpowiedni zwrot zmieniający znaczenie¹²⁵. Według niego słowo „broń” oznacza jedynie broń militarną, a „noszenie broni” związane jest z celem militarnym lub służbą w milicji¹²⁶. Sędzia Stevens odrzucił też analizę prawa angielskiego (przeprowadzoną przez Scalię), twierdząc, że prawo to może być interpretowane jedynie w kontekście angielskim¹²⁷.

Zdanie odrębne sędziego Stephena Breyera

Natomiast sędzia Breyer w swoim zdaniu odrębnym potwierdził, że Druga Poprawka dotyczy prawa do samoobrony, ale nie uważał tego prawa za bezwzględne.

¹²⁰ *Ibidem*, s. 627.

¹²¹ W tym dopuszczalne są dożywotnie zakazy posiadania broni, por. B. Wiśniewski, *Dostęp...*, s. 308.

¹²² *Ibidem*, s. 626–27, 632.

¹²³ *Ibidem*, s. 639–651.

¹²⁴ *Ibidem*, s. 644.

¹²⁵ *Ibidem*, s. 646.

¹²⁶ *Ibidem*.

¹²⁷ *Ibidem*, s. 663–665.

Według sędziego Breyera jedną z wad opinii większościowej Scalii jest to, że według niego nie istnieją historyczne przesłanki do uznania, że chronione jest prawo indywidualne w oderwaniu od kontekstu milicyjnego. Uważał, że czasem prawo indywidualne z prawem kolektywnym (a tym samym interesy, które one chronią) przecinają się, ale to wcale nie oznacza, że przedmiotem Drugiej Poprawki jest prawo do samoobrony¹²⁸. Zauważył też, że pistolety są bardzo często używane do popełniania przestępstw, które skutkują ofiarami śmiertelnymi, a ograniczanie dostępu do broni jest właściwym kierunkiem zmian w prawie¹²⁹.

Istotnym zagadnieniem poruszonym przez sędziego Breyera jest kwestia testu, według którego powinny być oceniane przepisy regulujące posiadanie broni względem Konstytucji¹³⁰. Sędzia Breyer opowiedział się za zastosowaniem testu „badania ważenia interesów” (*interest-balancing inquiry*) w przypadku regulacji dotyczących broni palnej¹³¹. Wynika to z faktu, że ważne interesy leżą po obu stronach takiego „równania konstytucyjnego”, i należy ocenić, po czyjej stronie w konkretnych okolicznościach jest racja¹³². Breyer poparł powyższą tezę, wskazując na inne orzeczenia, w których ocenie podlegały również istotne prawa, np. prawo wyborcze, wolność słowa, prawo do rzetelnego procesu. Na jednej szali wagi są interesy posiadaczy broni chronione Drugą Poprawką, a na drugiej obawy rządu i ochrona dobra publicznego. Zdaniem Breyera władza ma obowiązek chronić zdrowie, bezpieczeństwo oraz dobrobyt obywateli (i jest to oparte na doktrynie tak starej jak Druga Poprawka)¹³³.

¹²⁸ *Ibidem*, s. 681.

¹²⁹ B. Wiśniewski, *Dostęp...*, s. 310.

¹³⁰ W przypadku zakwestionowania zgodności ustawy z konstytucją sądy powszechnie stosują jeden z trzech poziomów kontroli sądowej: (i) *strict scrutiny*, (ii) *intermediate scrutiny*, (iii) *rational basis review*, choć katalog takich testów nie jest zamknięty. Szerzej o rodzajach testów i standardach, które używane są w kontroli konstytucyjności przepisów, zob. Ł. Machaj, *Pozycja ustrojowa Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych* [w:] M. Jabłoński (red.), *Identyfikacja granic wolności i praw jednostki. Prawnoporównawcza analiza tożsamego przypadku pod kątem praktyki stosowania prawa amerykańskiego i polskiego*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2016, s. 47–49, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/79781> (dostęp: 16.01.2021). Zastosowanie odpowiedniego testu polega na tym, że sąd wyznacza pewne stałe elementy, który mają charakter generalny, tak aby podciągnąć pod nie stan faktyczny danej sprawy i tym samym ocenić, czy przepis prawny jest zgodny, czy sprzeczny z konstytucją (por. P. Laidler, *Sąd Najwyższy...*, s. 229).

¹³¹ *Heller*, s. 689–90.

¹³² P. Laidler, *Sąd Najwyższy...*, s. 229.

¹³³ E. Long, *Why so silent? The Supreme Court and the Second Amendment Debate After DC v. Heller*, *European Journal of American Studies* 2017, vol. 12–2, <https://journals.openedition.org/ejas/11874> (dostęp: 29.12.2020), s. 20.

W następstwie orzeczenia *Heller* oraz kilku masowych strzelanin (*mass shootings*)¹³⁴ uzasadnienie opierające się na bezpieczeństwie publicznym (*public safety rationale*) było niejednokrotnie podnoszone przez władze lokalne w celu uzasadnienia wprowadzania ograniczeń prawnych w zakresie broni. Co prawda opinia większościowa nie poruszała kwestii standardu, w jakim powinno się oceniać regulacje dotyczące broni, ale w jednym ze zdań Scalia stwierdził, że nie ma różnicy, jaki standard oceny zostałby zastosowany, i tak zakaz posiadania pistoletów w domach nie zostałby uznany za konstytucyjny¹³⁵.

Ocena/krytyka wyroku w sprawie *Heller*

Orzeczenie *Heller* zostało głośno skrytykowane przez sędziów, przedstawicieli doktryny i polityków, w tym krytyce poddano metodologię oryginalistyczną zastosowaną przez sędziego Scalię¹³⁶. Na przykład sędzia Richard Posner stwierdził, że decyzja ta „jest wątpliwa zarówno pod względem metody, jak i rezultatu, a także stanowi dowód na to, że Sąd Najwyższy, rozstrzygając sprawy konstytucyjne, korzysta z wolności decyzyjnej silnie związanej z ideologią”¹³⁷. Inny sędzia, J. Harvie Wilkinson III, skrytykował orzeczenie *Heller*, mówiąc, że „ustanowienie bardziej jednolitej krajowej polityki w zakresie broni palnej byłoby szczególnie niefortunne, ponieważ przepisy dotyczące broni palnej są w szczególności powiązane z różnymi poglądami i warunkami panującymi w poszczególnych regionach, stanach, a nawet mniejszych jednostkach administracyjnych”¹³⁸. Warto też przytoczyć opinię przedstawioną przez L. Epsteina oraz D. Koniga, według których przejście od modelu prawa stanowego do modelu standardowego jako konsekwencja orzeczenia *Heller* nie ma większego znaczenia dla praktyki, a jedynie dla prawników

¹³⁴ Za masową strzelaninę uznaje się taką, w której występują co najmniej cztery ofiary (niekoniecznie śmiertelne). Por. M.M. Piotrowski, *Prawo do posiadania broni a masowe strzelaniny w Stanach Zjednoczonych Ameryki* [w:] Ł. Bartosik, M. Tomczak (red.), *Ostoja wolnej republiki czy relikwium przeszłości? Prawo do posiadania broni w perspektywie interdyscyplinarnej*, Wydawnictwo Naukowe ArchaeGraph, Poznań–Łódź 2018, <https://trybun.org.pl/wp-content/uploads/2020/01/Prawo-do-posiadania-broni.pdf> (dostęp: 11.01.2021), s. 89.

¹³⁵ *Heller*, s. 628.

¹³⁶ Na przykład E. Schaerer zarzucił Scalii niewłaściwe zastosowanie wykładni oryginalistycznej w kwestii oceny, jaki rodzaj broni palnej jest chroniony Drugą Poprawką – por. E. Schaerer, *What the Heller? An Originalism Critique of Justice Scalia's Second Amendment Jurisprudence*, *University of Cincinnati Law Review* 2018, vol. 82, <https://scholarship.law.uc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1230&context=uclr> (dostęp: 8.01.2021), s. 795.

¹³⁷ R.A. Posner, *In Defense of Looseness*, *The New Republic*, 27.08.2008 r., <https://newrepublic.com/article/62124/defense-looseness> (dostęp: 29.12.2020); tłumaczenie własne.

¹³⁸ J.H. Wilkinson III, *Of guns, Abortions, and the Unraveling Rule of Law*, *Virginia Law Review* 2009, vol. 95, nr 2, <https://legacy.virginialawreview.org/sites/virginialawreview.org/files/253.pdf> (dostęp: 11.01.2021), s. 315; tłumaczenie własne.

i debaty naukowej¹³⁹. Sanford Levinson, profesor prawa konstytucyjnego, stwierdził, że „*Heller* najprawdopodobniej nie okaże się dla nikogo ważny, poza teoretykami konstytucyjnymi”, a inny naukowiec Adam Winkler stwierdził, że „orzeczenie *Heller* jest przełomową decyzją, która wcale nie zmieniła zbyt wiele”¹⁴⁰.

IV. Najnowsze orzecznictwo

Kolejnym bardzo ważnym wyrokiem dotyczącym Drugiej Poprawki była sprawa *McDonald v. Chicago*¹⁴¹ zajmująca się kwestią Czternastej Poprawki do Konstytucji USA¹⁴². W tym orzeczeniu czterech sędziów, na czele z sędzią Samulem Alito, zastosowało narzędzie selektywnej inkorporacji (*selective incorporation*) i orzekło, że Druga Poprawka jest egzekwowalna poprzez zastosowanie Czternastej Poprawki w stosunku do stanów, stwierdzając, że „gwarancje wynikające z Drugiej Poprawki są fundamentalne dla amerykańskich założeń zasady wolności [...] i są głęboko zakorzenione w historii i tradycji Narodu”¹⁴³. Tym samym orzeczenie *McDonald* uchyliło orzeczenia *Cruikshank*, *Presser* oraz *Miller*. Podobnie jak w przypadku *Heller*, regulacje stanowe i lokalne niezgodne z Drugą Poprawką miały zostać uznane za niekonstytucyjne¹⁴⁴.

Jednym z najnowszych orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy była sprawa *Jaime Caetano v. Massachusetts*¹⁴⁵, w której podjęto decyzję jednogłośnie (tzw. *per curiam*) i skierowano sprawę do ponownego rozpatrzenia po wydaniu orzeczenia stwierdzającego, że wyrok Sądu Najwyższego stanu Massachusetts jest niezgodny

¹³⁹ L. Epstein, D.T. König, *The Strange...*, s. 162.

¹⁴⁰ A. Liptak, *Few Ripples From Supreme Court Ruling on Guns*, *The New York Times*, 16.03.2009 r., <https://www.nytimes.com/2009/03/17/us/17bar.html> (dostęp: 29.12.2020).

¹⁴¹ *McDonald v. Chicago*, 561 U.S. 742 (2010).

¹⁴² Z perspektywy interpretacji Drugiej Poprawki istotne są dwie klauzule Czternastej Poprawki, to jest klauzula przywilejów i swobód (*Privileges or Immunities Clause*) („żaden stan nie będzie stanowił ani wymuszał posłuszeństwa dla jakiegokolwiek prawa, które by w jakikolwiek sposób ograniczało przywileje i swobody obywateli Stanów Zjednoczonych”), sprawiająca, że Karta Praw ma zastosowanie do stanów, oraz klauzula właściwości prawa (*Due Process Clause*) („żadnemu też stanowi nie wolno pozbawić jakiegokolwiek osoby życia, wolności lub własności inaczej niż w drodze prawnie właściwej”) (tłumaczenie: zob. P. Laidler, *Konstytucja...*, s. 142), która jest narzędziem selektywnej inkorporacji (*selective incorporation*). Selektowna inkorporacja to koncepcja prawa konstytucyjnego, która odnosi się do sposobu, w jaki wybrane przepisy Karty Praw zostały zastosowane do stanów poprzez Czternastą Poprawkę, inaczej można ten zabieg nazwać rozszerzaniem Karty Praw na stany (por. P. Laidler, *Sąd Najwyższy...*, s. 305).

¹⁴³ P. Laidler, *Proceduralna...*, s. 427.

¹⁴⁴ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 21.

¹⁴⁵ *Jaime Caetano v. Massachusetts*, 577 U.S. 2016.

z precedensami Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych, w szczególności z orzeczeniem *Heller*. Sąd Najwyższy stanu Massachusetts orzekł, że posiadanie paralizatora (*stun gun*) może być niedozwolone przez stanowe regulacje, i oparł się na następujących argumentach. Po pierwsze, taki rodzaj broni nie był w powszechnym użytku w momencie uchwalenia Drugiej Poprawki, po drugie, taką broń można uznać za nadzwyczajną, bo jest nowoczesnym wynalazkiem, a po trzecie, według sądu nic nie sugeruje, by broń paraliżująca mogła być używana w kontekście milicyjnym. Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych uznał, że wszystkie trzy stwierdzenia są sprzeczne z orzeczeniem *Heller*. Sędzia Alito w zdaniu zbieżnym (*concurring opinion*) potwierdził, że Druga Poprawka chroni indywidualne prawo do posiadania i noszenia broni, a przepis ma zastosowanie zarówno do rządu federalnego, jak i stanów. Zdaniem sędziów prawo do posiadania broni może być odpowiedzią na fakt, że jednostki muszą chronić swoje życie, gdy aparat państwowy zawodzi¹⁴⁶. Ponadto sędziowie podkreślili, że nie tylko broń, która istniała w czasach przyjęcia Drugiej Poprawki, jest nią chroniona. Podobnie jest w przypadku elektronicznych form komunikacji, które są chronione Pierwszą Poprawką¹⁴⁷, mimo że nie były znane w czasach Pierwszego Kongresu¹⁴⁸.

Najnowszym orzeczeniem z 2020 roku jest sprawa *New York State Rifle & Pistol Association Inc. v City of New York*¹⁴⁹, w której Sąd Najwyższy miał okazję zająć się bardzo restrykcyjnymi regulacjami dotyczącymi noszenia broni poza domem w mieście Nowy Jork. W związku z tym, że miasto zdążyło uchylić skarżony zakaz przed rozstrzygnięciem sądowym, większość sędziów zgodziła się, że pierwotne roszczenia skarżących są jedynie przedmiotem dyskusji (*moot*) i nie są już „żywą kontrowersją”¹⁵⁰. Sędzia Brett Kavanaugh¹⁵¹ w zdaniu zbieżnym przyznał za więk-

¹⁴⁶ *Ibidem*, s. 1029.

¹⁴⁷ Pierwsza Poprawka do Konstytucji USA brzmi: „Kongres nie będzie stanowił żadnych praw, które by z jakiegokolwiek wyznania czyniły wyznanie państwowe, które by zakazywały swobodnego praktykowania jakiegokolwiek wyznania, które by ograniczały wolność słowa i prasy lub też ograniczały prawo odbywania spokojnych zebrań oraz które ograniczałyby możliwość przedkładania rządowi petycji o zapobieżenie lub usunięcie przyczyn niezadowolenia obywateli” (tłumaczenie zob. P. Laidler, *Konstytucja...*, s. 109).

¹⁴⁸ *Ibidem*, s. 1031.

¹⁴⁹ *New York State Rifle & Pistol Association Inc. v City of New York*, 590 US (2020).

¹⁵⁰ *Ibidem*.

¹⁵¹ Warto zauważyć, że w ostatnim czasie siły i głosy w Sądzie Najwyższym uległy zmianie (Sąd Najwyższy jest *de facto* organem politycznym, składającym się z sędziów powoływanych przez prezydentów i zatwierdzanych przez Senat) i trudno byłoby przewidzieć, jak postąpiliby sędziowie podczas rozpatrywania powyższej sprawy i nadal pozostaje to niepewne (nowi sędziowie powołani przez Donalda Trumpa to Neil Gorsuch, Brett Kavanaugh oraz Amy Coney Barrett). Szerzej o procedurze powoływania sędziów zob. P. Laidler, *Sąd Najwyższy...*, s. 135–214.

szością, że sprawa powinna wrócić do sądu niższej instancji, ale również podzielił obawę wyrażoną przez sędziego Samuela Alito w zdaniu odrębnym¹⁵², że sądy niższej instancji „mogą nie stosować we właściwy sposób” najnowszych orzeczeń Sądu Najwyższego w sprawach *Heller* i *McDonald*. W związku z tym zasugerował, że Sąd Najwyższy „powinien wkrótce zająć się tą kwestią, być może w jednej z kilku spraw dotyczących Drugiej Poprawki z wnioskami o wydanie *certiorari*, które są obecnie rozpatrywane przez Sąd”¹⁵³. Mimo tej zapowiedzi w maju 2020 r. Sąd Najwyższy odmówił przyznania *certiorari* w dziesięciu sprawach dotyczących prawa dostępu do broni, co było powodem rozczarowania zarówno wśród zwolenników ograniczenia dostępu do broni, jak i obrońców prawa chronionego Drugą Poprawką¹⁵⁴.

V. Przyszłość Drugiej Poprawki

Z przedstawionych orzeczeń wyłania się dość jednolita linia uznająca, że prawem gwarantowanym Drugą Poprawką jest indywidualne prawo do posiadania i noszenia broni¹⁵⁵. Mimo wydania orzeczeń *Heller* i *McDonald* wiele kwestii w zakresie tego prawa nadal pozostaje otwartych i jest przedmiotem interpretacji sądów federalnych i stanowych niższej instancji. Dla przykładu warto wskazać, że bez jednoznacznego orzeczenia Sądu Najwyższego to do poszczególnych stanów należy decyzja, jaki rodzaj broni jest „niebezpieczny” lub „nietypowy”. Orzeczenie *Heller* na pewno nie było ostatnim słowem Sądu Najwyższego w tym temacie¹⁵⁶. Ponadto w wyniku omówionych orzeczeń doszło do przyjęcia setek regulacji na poziomie federalnym i stanowym, które następnie podlegały ocenie przez sądy federalne i stanowe. Mimo bazowania na tych samych wyrokach przepisy te znacząco się od siebie różnią. Na przykład miasta Chicago oraz San Francisco wprowadziły surowe ograniczenia prawa dostępu do broni, natomiast Teksas i Oklahoma złagodziły analogiczne regulacje. Interesujący jest fakt, że wszystkie te zmiany ustawodawcze uzasadniane były tym samym orzeczeniem *Heller*, które jest tak odmiennie interpretowane w zależności od organu i stanu.

Warto jednak postawić pytanie, dlaczego Sąd Najwyższy dotychczas tak rzadko zajmował się kwestią prawa dostępu do broni. Nie ma jasnych zasad, kiedy sąd decyduje się przyjmując sprawę do rozpoznania, ale z pewnością takim przypadkiem jest

¹⁵² Do zdania odrębnego przyłączyli się sędzia Neil M. Gorsuch oraz sędzia Clarence Thomas.

¹⁵³ *Ibidem*.

¹⁵⁴ G. Stohr, *Gun Cases Could Prompt Supreme Court to Bolster Second Amendment*, Bloomberg, 01.06.2020 r., <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-06-01/gun-cases-could-prompt-supreme-court-to-bolster-second-amendment> (dostęp: 15.01.2021).

¹⁵⁵ Ł. Bartosik, *Prawo do posiadania i noszenia broni jako prawo fundamentalne...*, s. 22.

¹⁵⁶ E. Long, *Why so silent...*, s. 26.

sytuacja, w której istnieje nieporozumienie lub niezgoda pomiędzy sądami niższej instancji w interpretacji przepisów federalnych lub samej Konstytucji¹⁵⁷. W związku z tym można nieśmiało wyciągnąć konkluzję, że w obecnej sytuacji prawnej i faktycznej nie istnieje aż tak wiele rozbieżności w zakresie regulacji dotyczących prawa do posiadania broni na poziomie sądów federalnych, bo Sąd Najwyższy stale odmawia przyjęcia nowych spraw dotyczących Drugiej Poprawki¹⁵⁸. Choć nowomianowani sędziowie Sądu Najwyższego wykazują spore zainteresowanie potrzebą wydania rozstrzygnięć dotyczących prawa dostępu do broni (m.in. Brett Kavanaugh, Amy Coney Barrett¹⁵⁹), to jednak możliwe jest, że układ sił w Sądzie Najwyższym nie będzie sprzyjał podejmowaniu konkretnych decyzji. Powołanie Amy Coney Barrett może przynieść oczekiwaną od lat przewagę sędziów o poglądach mocno konserwatywnych¹⁶⁰, a sprawą, której może podjąć się sąd, jest sprawa Lisy M. Falajtar, która w przeszłości popełniła przestępstwo podatkowe, a tym samym zgodnie z prawem federalnym nie ma możliwości zakupu broni palnej. Część społeczeństwa, w tym sędziów (na przykład sędziowie Clarence Thomas oraz Neil M. Gorsuch), opowiada się za złagodzeniem ograniczeń w nabywaniu broni dla szerszej ochrony prawa do noszenia broni w celu samoobrony¹⁶¹, w tym za przyznaniem prawa do posiadania broni osobom skazanym za niektóre przestępstwa, szczególnie te, które nie zostały popełnione z użyciem przemocy.

VI. Uwagi końcowe

Rozumienie przepisu przyznającego na poziomie konstytucyjnym (co ma miejsce jeszcze tylko w dwóch innych konstytucjach, tj. konstytucji Meksyku i Gwatemali) prawo do posiadania i noszenia broni nie uległo znaczącej ewolucji na przestrzeni dziejów Stanów Zjednoczonych. Mimo krótkiego, bo raptem

¹⁵⁷ *Ibidem*.

¹⁵⁸ Po orzeczeniu *Heller* Sąd Najwyższy wielokrotnie (w ponad 150 sprawach) odmówił przyznania *certiorari*, na przykład w sprawach: *Jackson v. City and County of San Francisco* (576 US), docket no. 14-704), *Friedman v. City of Highland Park, Illinois* (577 US (2015), docket no. 15-133) oraz co najmniej w dziesięciu sprawach w 2020 r. – zob. podsumowanie przygotowane przez Giffords Law Center: <https://giffords.org/lawcenter/gun-laws/litigation/post-heller-litigation-summary/> (dostęp: 9.01.2021).

¹⁵⁹ P. Cooper, *Barrett Signaled Willingness to Go Farther on Guns Than Scalia*, Bloomberg Law, 27.09.2020 r., <https://news.bloomberglaw.com/us-law-week/barrett-signaled-willingness-to-go-farther-on-guns-than-scalia> (dostęp: 9.01.2021).

¹⁶⁰ A. Liptak, *Justice Barrett's Vote Could Tilt the Supreme Court on Gun Rights*, The New York Times, 30.11.2020 r., <https://www.nytimes.com/2020/11/30/us/supreme-court-barrett-gun-rights.html?searchResultPosition=1> (dostęp: 5.01.2021).

¹⁶¹ *Ibidem*.

kilkudziesięcioletniego, okresu, który upłynął po orzeczeniu *Miller*, w którym sądy traktowały prawo gwarantowane Drugą Poprawką jako prawo ściśle powiązane z istnieniem milicji i mające na celu ochronę stanów, a nie obywateli, w historii Stanów Zjednoczonych prawo do posiadania i noszenia broni było i nadal jest traktowane jako prawo przyznane jednostkom. Powyższe podejście zostało wystarczająco jednoznacznie potwierdzone w 2008 roku orzeczeniem w sprawie *Heller*. Równie istotny jest fakt, że jak każde inne prawo gwarantowane Kartą Praw (Bill of Rights), podlega ono ograniczeniom. W obecnie dynamicznej sytuacji politycznej w Stanach Zjednoczonych (niedawne wybory prezydenckie, silna polaryzacja społeczeństwa) nie jest wykluczone, że Sąd Najwyższy w najbliższym czasie ponownie pochyli się nad tematem ważnym dla każdego Amerykanina, bo nawet tak zwani przeciwnicy prawa do powszechnego posiadania broni coraz częściej wykazują nim zainteresowanie¹⁶². Ponadto duża liczba strzelanin (w tym masowych strzelanin, np. w szkołach) we wszystkich stanach, coraz częstsze incydenty z użyciem broni przez funkcjonariuszy publicznych (kończące się ofiarami śmiertelnymi), kwestie nierówności społecznych i rasowych, powodują, że temat dostępu do broni palnej pozostaje jednym z najistotniejszych i najbardziej dyskutowanych wśród obywateli amerykańskich, nie tylko przez teoretyków prawa. Nie wydaje się prawdopodobne, by doszło do zmiany treści, a tym bardziej uchylecia Drugiej Poprawki, bo jak zauważył Zachary Elkins, „nawet niekontrowersyjna zmiana konstytucji wymaga niewielkiego cudu. Ostatnim razem, gdy nasza konstytucja uległa zmianie, wraz z ratyfikacją dwudziestej siódmej poprawki w 1992 r., potrzeba było 10 lat kampanii (rozpoczętej przez studenta Uniwersytetu Teksasńskiego), aby wskrzesić poprawkę, którą Kongres przedłożył stanom do ratyfikacji ponad 200 lat wcześniej”¹⁶³. Jednak nie wyklucza to możliwości zmiany interpretacji zakresu prawa gwarantowanego Drugą Poprawką. Warto stale monitorować sprawy wpływające do Sądu Najwyższego oraz wypowiedzi sędziów, w szczególności tych niedawno powołanych przez Donalda Trumpa.

¹⁶² D. Searcey, R.A. Opperl Jr., *A Divided Nation Agrees on One Thing: Many People Want a Gun*, The New York Times, 27.10.2020 r., <https://www.nytimes.com/2020/10/27/us/guns-2020-election.html> (dostęp: 29.12.2020).

¹⁶³ Z. Elkins, *Rewrite the Second Amendment*, The New York Times, 04.04.2013 r., <https://www.nytimes.com/2013/04/05/opinion/rewrite-the-second-amendment.html?searchResultPosition=9> (dostęp: 5.01.2021); tłumaczenie własne.

Strzeszczenie

Jednym z nielicznych państw, gdzie powszechny dostęp do broni palnej zagwarantowany jest na poziomie konstytucyjnym, są Stany Zjednoczone Ameryki. Druga Poprawka do Konstytucji stanowi podstawę prawną posiadania broni. Mimo na pozór prostego brzmienia przepisu, jest on jednym z bardziej kontrowersyjnych i dyskutowanych zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie. Jedną z podstawowych wątpliwości jest kwestia, czy prawo przyznane Drugą Poprawką jest prawem jednostki, czy prawem związanym z funkcjonowaniem milicji (prawem kolektywnym). Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych nie dokonywał zbyt często analizy tego prawa. Z orzeczeń wydanych w dwudziestym pierwszym wieku wyłania się obraz indywidualnego prawa do posiadania broni, które nie jest absolutne i podlega wielu ograniczeniom.

Słowa kluczowe: Druga Poprawka, broń, prawo do posiadania i noszenia broni, milicja

An individual or collective nature of the right to keep and bear arms under the Second Amendment – an analysis of the jurisprudence of the Supreme Court of the United States of America

Abstract

One of the few countries where universal access to guns is guaranteed at constitutional level is the United States of America. The Second Amendment to the Constitution provides a legal basis for the possession of guns. Despite the seemingly simple wording of the provision, it is one of the more controversial and discussed in both doctrine and case-law. One of the fundamental questions is whether the right granted by the Second Amendment is an individual right or a right related to the functioning of the militia (collective right). The Supreme Court of the United States has bent over the analysis of this right only a few times. From the judgments decided in the twenty-first century, a picture emerges of an individual's right to carry guns, which is not absolute and subject to a number of restrictions.

Key words: Second Amendment, guns, right to carry and bear guns, militia

